

ISZÁNTÚL

Politikai
napilap

ELŐFIZETÉSI ÁR
A kiadóhivatalban átvéve.
Egész évre ..... 10 k.
Negyedévre 4
Helyben házhoz hozva.
Egész évre ..... 20 kor.
Negyedévre 5
Változó postán szállítva.
Egész évre ..... 24 kor.
Negyedévre 6
Egyes szám ára 8 fillér.

Megjelenik minden nap, a hónap
ünnepe után napok kivételével.
Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Nagyvárad, Szilágyi Dezső-u. 6.
A szerkesztőség kéziratot vissza-
adására vagy megőrzésére nem
vállalkozik.

Előfizetések és hirdetések a kiadó-
hivatalhoz intézendők.

XXI. évfolyam 202. szám.

Nagyvárad. Vasárnap 1915 szeptember 5.

Dubnó felé.

Budapest, szeptember 4. (Hivatalos.)

Orosz hadszíntér.

Az ellenség tegnap a Dnyeszter és a Pripjet mocsarak déli része közt elterülő egész harcfronton heves ellentállást fejtett ki és védekezésének hatásosságát ismételtelen ellentámadásokkal igyekezett fokozni. A Szereth alsó folyásánál és a folyó alsó torkolata közelében csapataink makacs harcok között a keleti parton vetették meg lábukat. Az ellenségtől itt a Linkovtól északnyugatra erősen kiépített hadállást elhódítottuk és 2 tisztet, valamint 1400 főnyi legénységet elfogtunk. A Trembovóla és Tarnopol előtt aránylag csendes volt a helyzet.

Böhm-Ermolli tábornok hadserege Zaloscétól északra és Brodytól keletre az ellenség arcvonalát számos ponton áttörte. Itt 6 orosz tisztet, köztük egy ezredest és 1200 főnyi legénységet elfogtunk.

Volhyniában csapataink a Dubnótól nyugatra fekvő területen és Oliknál harcban állanak. Az oroszok ellentállását még nem törtek meg.

Pruzanytól északkeletre küzdő cs. és kir. haderőnél a helyzet nem változott.

Az olaszok hiábavaló támadása.

Olasz hadszíntér.

Budapest, szeptember 4. (Hivatalos.)

A lavoronei fensik és a tolmeinei hidfő elleni meddő támadások óta az olaszok tevékenysége szembetűnő módon alábbhagyott. Tüzérségi harcoktól eltekintve tegnap csak az említett hidfő déli részénél volt számottevő harc. Ez mint rendesen az ellenség visszaverésével végződött.

Ugyanaz volt a sorsa azon támadásnak is, amelyet az olaszok ma reggel a Dolomit szakaszon a Böden Alperől az Inni Ridel ellen intéztek. Höfer. (Min. eln. sajtóosztály.)

Az angolok nem kötnek külön békét.

Budapest, szeptember 4. (Saját tudósítónktól.) Londonból jelentik: Az „Independent” lap munkatársa megkérdezte Asquith Selborne, Carson és Long minisztereket, hogy aláírták-e a nyilatkozatot, mely szerint az ellenséggel addig nem kötnek békét, míg egyetlen német katona éli a francia és a belga földön. A lap szerint a miniszterek válasza igenlő volt.

Az orosz külön béke.

Pétervár, szept. 4. A Maasbode holland lap értesül, hogy Németország és Oroszország között aktuálissá vált a külön béke kérdése. E jelentésnek az az alapja, hogy a keleti fronton a német tisztok szabadság levelének záradékában állítólag az áll, hogy ha Oroszországgal fegyverszünet jönne létre, nem kell a frontra visszatérniök, hanem helyőrségükön kell jelentkezniök.

Genf, szept. 4. A Temps vezércikkében azokat a forrásokat kutatja, amelyekből az oroszok különbéke iránti törekvéséről szóló ismételtelen visszatérő hírek származnak. A lap az általa ultrakonzervatív oligarchiának nevezett orosz párt ellen fordítja gyanuját, mint amelynek befolyását megtörni a duma minden energiájával igyekszik.

A Temps végül védi a szövetségeseket azon orosz szemrehányásokkal szemben, melyek Németország keleti győzelmeiért a francia hadvezetőség téltlenségére hárítják a felelősséget, miután nyugaton nem voltak képesek a német haderőnek jelentékenyebb részét lekötöni. Azok, akik így beszélnek, — írja a Temps, nincsenek tisztában a francia-orosz német hadállások megerősítési módjával. A nagyherceg generalissimus pontosabban ismeri a viszonyokat, tőle bizonyára távol állanak ezek a szemrehányások.

Stockholm, szept. 4. A Rjecs írja: „Vagy fog Anglia bennünket tőke, illetve egyéb segítséggel támogatni vagy külön békét kötünk. Érdeklődéssel várjuk, mit válaszolt erre Anglia.”

A Mackensen fia megsebesült

Budapest, szeptember 4. (Saját tud.) Berlinből jelentik: Mackensen tábornagy testőrhuszártiszt fia combján súlyosan megsebesült.

Intézeti fehéreneműek leánykák és fiuk részére
házilagkészült paplanok, gyapjútakarók, mat-
rácok, harisnyák és kötények legjobban beszerezhetők

Czillér Imre
nagyáruházában
Szent László-tér.

Angol tengeralattjárók a német vizeken.

Krisztánia, szept. 4. Stockholmból táviratozzák az Aftenpostennak: Az E. 13. egyik megmentett matróza egy előkelő dán tengerésztszettel közölte, hogy az ő buvárhajójával együtt még tizenkét angol tengeralattjáró kapott megbízást arra, hogy kísérelje meg a behatolást a Keleti-tengerbe. Ezek közül egynek még a saltholmi katasztrófa előtt vissza kellett térnie Angliába, míg a többi tizenegynek sikerült a Keleti-tengerbe bejutnia.

A friedrichstadti hidfőt elfoglalták a németek

A grodnói győzelem.

Berlin, szeptember 4. A nagy főhadiszállás jelenti:

Nyugati hadszíntér.

A helyzet változatlan.

Keleti hadszíntér.

Hindenburg tábornagy hadserege.

A friedrichstadti hidfőt tegnap rohammal elfoglaltuk, 37 tisztet 3320 főnyi légénységet elfogtunk és 5 géppuskát zsákmányoltunk. A Wilia mindkét oldalán az ellenség megismételte eredménytelen támadásait. Igen tekintélyes számú halotton és sebesülten kívül 800 foglyot hagyott kezeink között.

Grodnóban és Grodnó körül még voltak harcok, de az éj folyamán az oroszok, miután mindenütt megvertük őket, keleti irányban visszavonultak.

A vár összes erőivel birtokunkban van. A hátráló ellenséget üldözzük. 6 nehéz ágyú és 2700 fogoly maradt kezünkön.

Az ellenség Grodnótól délre is kiűritette a Njemen-menti állásait. A Vyslok-torkolat és a Bialovieszka erdőségtől északkeletre elterülő vidék között Gallwitz tábornok hadserege támad. Eddig 800 foglyot ejtett.

Lipót bajor herceg tábornagy hadserege.

A mocsár szorosokért Pruzarytól északra és északkeletre a harc még tart.

Mackensen tábornagy hadserege.

Az ellenség Berezna Karturka mellett egy hidfő állásában még tartja magát. Tovább délre Drohycin vidékén (60 kilométernyire Pinytktól nyugatra) az ellenséget visszavetítettük (Miniszterelnökség sajtóosztálya.)

Az antant és Szerbia.

Budapest, szept. 4. (Saját tud. Szofiából jelentik:

A „Duma” oroszfil lap szerint az antant körökben felvetődött az az eszme, hogy represszáikkal hassanak Szerbiára.

A Frankfurter Zeitung szerint a szerb válaszból annyai kiszivárgott, hogy hajlandók a Vardar-vonalon túl kiterjeszteni engedményeiket, beleértve az egykori monasztiri vilajet egy részét is.

A Corriera della Sera megfenyegeti Bulgáriát nemzeti létének megszüntetésével, ha nem csatlakozna az antanthoz.

Tüzérségünk hatása borzalmas.

Sajtószállás, szeptember 4. Keletgaliciában elfogott orosz tiszték azt mondják, hogy az oroszok kiépített hadállásaik ellenére nem tudtak elmentálni tüzérségünk borzalmas pusztításának. Alig várták, hogy fogóságba kerüljenek.

Az új orosz védelmi vonal.

Kopenhága, szeptember 4. A Novoje Vremja katonai munkatársa írja, hogy a német seregek Moszkva vagy Kiev, vagy Pétervár, esetleg egyidejűleg mind a három hely felé előnyomulhatnak, — tekintettel azonban a német csapatok óriási stratégiai kimerültségére, nem valószínű, hogy e helyek egyikét is elérjék. Az oroszok nem bocsátkoznak semmiféle ütközetbe, ha a foltételek nem kedvezőek rájuk nézve. Ez az eset azonban csak a Vilia folyó jobbpartján következhet be. Az oroszok e helyen megindítandó offenzívájára folytán a német hadműveletek itt meg fog hiúsulni.

Küzdelmek a Pripet mocsaraknál.

Sajtószállás, szeptember 4. A szövetséges csapatok elérték a wolhyniai mocsárvidéket s most rettenetes nehézségekkel küzdnek. A víz ihatatlan, a vidék kihalt, a mocsarakból éjjelente áthatolhatatlan gőzök törnek elő, mindamellett előnyomulásuk állandó. Naponta százszámra szállítják el az orosz foglyokat.

Görögország és az antant kereskedelmi megegyezése.

Budapest, szeptember 4. (Saját tud.) Athénból jelentik: Görögország és az antant aláírták a Görögország kereskedelmére és hajózáására vonatkozó végleges megegyezést. Görögország kötelezte magát, hogy megakadályozza a hadi dugáru kereskedelmet.

Új orosz főparancsnok.

Budapest, szept. 4. (Saját tud.) *Pétervárról jelentik: Ruszkij tábornokot az északnyugati, Evert tábornokot a nyugati front seregeinek főparancsnokává nevezték ki.*

A franciák segíteni akarják Szerbiát.

Páris, szeptember 4. A francia hadvezetőség komolyan foglalkozik a Szerbiának küldendő segítő sereg gondolatával. A sereget Szalonikiben hajóznák ki.

A törökök nagy sikerei.

Konstantinápoly, szept. 4. A főhadiszállás jelenti:

A Narsecid nevű parti főhajónk a Márványtengeren Armudlitól délnyugatra ágyú lövéssel elsüllyesztett egy ellenséges tengeralattjárót. Legénységét nem lehetett megmenteni.

Dardanella-front.

Szept. 2-án Anaforta és Ariburnu szakaszában kölesönös tüzérségi és gyalogsági tüzelés.

Tüzérségünk a jobb szárnyon széjjel szórt egy ellenséges zászlóaljat amely éppen gvakorlatozni készült.

A 2 ikára virradó éjjel felderítő osztályaink behatoltak ellenséges lövészárkba és nagymennyiségű puskát és hadiszert zsákmányoltak.

Sed il Bahrnál megszállottunk egy 90 méter hosszúságú lövészárkot, amelyet az ellenség centrumunkkal szemben éppen megásott. A balszárnyon Kerazidera környékén két ellenséges ágyút elhallgattattunk. A többi fronton nem történt semmi esemény. (Miniszterelnökség sajtóosztálya.)

Wilson és a béke.

A hágai amerikai követ, Wilson személyes barátja, a német amerikai incidensek elintézésében Németország és Amerika közt jobb viszony keletkezésének bekövetkeztét látja, amire nemsokára következni fog a Wilson részéről kezdeményezendő békekötvetítés. Jól értesült forrásból hírlik az is, hogy a municiószállításra vonatkozó amerikai politikának is változása várható.

A pápa és a Quirinál.

Melide, szeptember 3. A vatikáni Szt. Mária templomot a pápa röviddel ezelőtt a sebesült olasz katonák rendelkezésére bocsátotta s az ápolással a máltai lovagrend bízta meg. A máltai lovagrend, mint az olasz Vörös Kereszt tagja, birtokába is vette a kórházat és a Vörös-Kereszt szabályzata szerint a kórház bejárata fölé a máltaiak történelmi zászlója mellett kifüggesztette a Savoyai-ház keresztes lobogóját is. A Vatikán háznagyai teendőivel megbízott biboros természetesen sietve referált a szentatyának a vatikáni területen lengő olasz nemzeti lobogóról.

A szentatya, ki több ízben nyíltan kifejezte már ellenszenvét a Kvirinál háborújával szemben, nem volt hajlandó eltérni a Vatikán szuverenitásának a sérelmét és azonnal felemelte tiltó szavát a máltai lovagrend nagymestere előtt. A Vatikán és Kvirinál közötti ez incidenst még inkább elmérgesítette az a furcsa dolog, hogy a kórház aláakított Szt.-Márta-kolostor refektóriumából ismeretlen kezek eltüntették XIII. Leo, X. Pius és XV. Benedek ott függött nagy képmását. A pápa terve ellenére nem látogatta meg a Szt.-Márta kórház sebesültjeit és a Vatikán s a máltai lovagrend között az érintkezés ellenséges alakot öltött.

Három nap óta az olasz nemzeti zászló nem lóg többé a Szt. Márta-kórház bejáratán, de a Societa Editrice Romana (a római katolikus sajtótársulat) hírlapjait, mik egyébiránt agyonhallgatták az esetet, most kénytelenek kijelenteni, hogy a jellemző s főlőttébb kellemetlen incidens még nem nyert befejezést. A Vatikán és az Egyesült Olaszország között csak a kényszerűség tartja fenn az összeköttetést. Mindenki tudja, hogy a szentatya nem pártolója a háborúnak.

Nyissák meg az interurbán beszélgetéseket.

Le akarnak mondani a telefon előfizetők.

Mikor az ország határain állott az ellenség és fontos érdeke volt a katonaságnak, hogy a kémeink munkájának lehetetlenné tételére végezték a telefonbeszélgetéseket korlátozza és a forgalmat a sokkal jobban ellenőrizhető táviróra bizza, érthető volt, hogy a telefon beszélgetéseket a legszűkebb vonalakra redukálta. Ma már több mint egy éve a háború kitörésének, hadseregünk az ellenséget messze a határokon túl saját hazája területén üldözi. Ennek dacára az illetékes ténnyezők úgy látszik, megfeledeknek róla, hogy a telefont ma is olyan rabláncokban bagyták, mint a legkritikusabb időben.

Egyes törvényhatóságok területén és a törvényhatóságoknak egymásközi beszélgetését a miniszter megengedte. Ebben a kedvezményben azonban sajnos, Biharvármegye nem részesült. Itt ma is ép oly szigorú rendszabályok állanak fenn, mint állottak a háború közepén.

Hogy mennyit szenved emiatt a korlátozás miatt a kereskedelem, az ki sem számítható. Különösen nagy hátránya ennek a rendszernek akkor tűnik fel, ha figyelembe vesszük, hogy a posta ma minden erejét a távirónál összpontosítja és emiatt amugy is gyenge telefon forgalom szenved. A posta szinte tulbuzgón akarja ellátni kötelességét ebben a nehéz időben. Hiába való azonban minden elismerésre méltó buzgalom, mert a táviró minden igyekezet dacára sem képes a mai igényeket egyedül kielégíteni.

A közönségnek a telefonra van főként szüksége, szabadítsák azt fel. Ezt kívánja nemcsak Nagyvárad, de az egész Biharvármegye és a szomszédos vármegyék érdeke is.

Ebben a dologban különben már Aradvármegye állást foglalt és meg is indította a mozgalmat a telefon szabadddá tétele iránt. Hogy Nagyváradon és Biharvármegyében még nem foglalták írásba azt a föltétlenül teljesítendő óhaját, annak egyes egyedül az érdekeltek rendkívüli nagy elfoglaltsága az oka. Tény azonban, hogy a közönség elégtelensége egyre nő és ha idejében orvoslásra nem talál, akkor a közönség, mint értesülünk, mozgalmat indít a telefon gépek leszereltetése iránt. Ez az eljárás az államnak igen nagy károkat jelentene, azonban biztosra vehető, hogy hamarabb orvosolni fogják a bajt, mintsem erre a példátlan fellépésre lenne szükség.

NESTLÉ-FÉLE
CSECSEMŐK GYERMEKLI SZT
 gyermekek és lábadozók legjobb táplálékja gyomor- és bélbetegségek után.
 Mindenkor kapható.

Próbadozot és tanulságos orvosi könyvecskét a gyermeknevelésről teljesen díjtalanul küld a Nestlé-féle gyermekli szta társaság. Wien I., Biberstrasse. 38 e.

Romlott gabonának nem szabadna lenni.

A „Molnár Lapja” a következőket írja:

Egy régi molnártárs: Pécsi Alajos írja nekünk: Amint tudjuk, a jó liszt és kenyér biztosítása egészséges gabonaneműektől függ, melyeknek megőrzésére eddig csekély, sok helyen azonban éppen semmi gond nem fordított. A törvényes hatósági ellenőrzés kiterjed szeszre, sörre, dohányra és sok különféle, de arra, ami az ember legfőbb táplálékát képezi, semmi gond sincsen, mert romlott gabonát mindenki szabadon árusíthat.

A termelőknél, ha a gabona esetleg vízesen keresztetbe összeszorítva ki nem csirázik, akkor ahelyett, hogy a kvéket jó időben széjjelraknak megszáritás végett, inkább összehordják asztagba, ahol a cséplés késése folytán kicsirázik.

Ha ez nem történik meg, úgy kicséplése után magtárjába, avagy lakásának (sok helyen istállójának) padlására tölteti és eladásáig hozzá sem nyúl, a gabona átlapátolás, szellőztetés és forgatás hiányában megromlik. Ezen körülmény a termelőt nem ejti kétségbe, mert a gabona romlott állapotban is jó árban eladható, legfeljebb 20—30 fillérrel olcsóbban, mely leginkább kereskedők kezébe kerül, aki a többivel összekeveri, hogy a malmoknak napiárban eladhassa.

Az ilyen romlott gabonából (legyen az csirás, a vagy folmelegedése által sziszikes, dohos avagy penészes) bármilyen kis mennyiség kerül is a jó gabona közé megőrlésre, a malmot csak értékesítésénél éri a kár és kellemetlenség, de a fogyasztókönység anyagilag és egészségileg is meg van károsítva, mert rossz íze és szaga miatt élvezni nem tudja, mert az, amit undorral eszünk, tápláló nem lehet.

Dacára a jelen nehéz viszonyoknak, a kormányunknak szigorú törvényes intézkedéseket kellene életbeléptetni, hogy a gabonaneműek egészséges állapotban való megtartása elérjék, míg az elhanyagolását büntetné és a romlott gabonáknak hatóságoknál bejelentése kötelezné, hogy az emberi élvezetre fordítható ne legyen.

Amennyiben a gabonaneműeknek egészséges megőrzése a malmászatra nagyon fontos, azt sürűn kellene hangoztatni és arra a kormány figyelmét is fölhívni, hogy a népek jó tápláléka biztosítva legyen, mert most úgy sincsen egyébre igénye, mint a jó főzlisztra és kenyérlisztra.

Szerencsétlenség a Bémer-téren.

Dernyei Imre tanító balesete.

Könnyen végzetessé válható szerencsétlenség érte tegnap délelőtt a Bémer-téren Dernyei Imre tanítót. Déli 12 óra tájban az újvárosi részről jött a kishidon keresztül és hazafelé igyekezett. Ugyanekkor Kálmán Ferenc ruhakereskedőnek a kishidnál levő üzlete kirakatát egyik alkalmazottja rendezte.

A kirakat ajtaja nem volt elég erősen megtámasztva, de meg a hatalmas szélrohammaknak nem is állhatott ellen s mikor Dernyei Imre az üzlet elé ért, egy hatalmas szélroham kiröpítette azt sarkából.

Dernyei még elég idejében észrevette a fenyegető veszedelmet és futásnak eredt, azonban az óriási erővel, fikeretéstől együtt sarkából kitépott kirakatajtónak a Kalapgyár előtt csörömpölve lehulló üveg részei közül egy hatalmas szilánk oly szerencsétlenül vágódott hozzá, hogy jobb felsőcombján hatalmas csontigható sebet vágott,

egy másik üveg szilánk pedig jobb karját sértette meg.

A súlyos sebetől erősen vérző tanítót a Kigyó gyógyszerárba vitték be, ahol dr. Mezey katonarvos részesítette az első segélyben és kötözte be sebeit.

Munkatársunk a szerencsétlenség után pár perccel beszélgetett a súlyosan sérült tanítóval, ki a szerencsétlenség történetét a következőképen adta elő:

— Épen a Kálmán-féle kirakat elé értem, mikor észrevettem, hogy a szél felzakította a kirakat ajtaját.

A fenyegető veszedelem elől önkéntelenül is futni kezdtem, azonban a hatalmas erővel sarkából kitépott kirakatajtó a Kalapgyár előtt utólért és egy üvegcszilánk a lábamba furódott, míg egy másik a karomat sértette meg. Ez a sebesülésem könnyebb természetű.

Szerencse a szerencsétlenségben, hogy még elég idejében észrevettem a bajt, mert különben a nehéz kirakat üveg még agyon is zúzhatott volna.

A szerencsétlenség színhelyére csakhamar nagy embertömeg verődött össze, kik a legnagyobb sajnálattal tárgyalták a szerencsétlenül járt tanító esetét.

S jóllehet Dernyeinek különösen combon kapott sérülése súlyos, de azért, bár bicegve, a saját lábán távozott el szerencsétlenség színhelyéről.

Őszi vetőmag kiosztás.

Az ideai buza termés folytán különösen őszi buza vetőmag beszerzésre csak ott van szükség, hol a folytonos esőzés miatt a cséplést idejekorán bevégezni nem tudták s így a termésben sok a csirás és romlott szem. Ilyen esetekben a szükséges gabonaféle vetőmagvakat a földmívelésügyi miniszterium nagyváradi kirendeltsége útján lehet beszerezni. Megjegyzem, hogy a miniszteri kirendeltség nyert felhatalmazáshoz képest, vetőmagvat csak korlátozott mennyiségben hozhat forgalomba. Ennek folytán az idejében beérkezett kérelmeket csak a készlet arányában veheti figyelembe. A beérkezett kérelmek mikénti teljesítése vagy nem teljesíthetőségéről a feleket azonnal értesíti.

A nagyváradi miniszteri kirendeltség egy állomásra (esetleg több község részére) 50 métermázsánál kevesebb vetőmagot nem szállít, minthogy 50 métermázsánál kisebb vetőmag szükséglet a vidéken is fedezhető. A gazdák vetőmag szükségletüket a községi előljárásságnál a kirendeltség által küldött rovatos íven jegyezhetik. A jegyzett mennyiség átvétele a gazdára nézve kötelező. Nagyobb gazdaságok, melyeknek vetőmagszükséglete 50 métermázsát meghalad, közvetlenül is fordulhatnak a kirendeltséghez, ugyszintén a gazdakörök. Nevezetteknek községi bizonyítványt kell azonban beküldeniök, hogy a buza vagy rozs vetőmag céljaira szükséges.

A vetőmag buza ára rostálás és osztályozás költségeivel együtt métermázsánként 39—41 korona. A rozs ára métermázsánként 31—33 korona, őszi árpa métermázsánként osztályozás nélkül 31—33 korona. Ezen árban a zsák- és szállítási költség, mely szintén a vetőt terheli, nincs beleszámítva.

A nagyváradi miniszteri kirendeltség Árpádhalmi (Székács féle) és Serbán-féle nemesített buza vetőmagból is szerzett be mintegy 500 métermázsát. Ezen nemesített buza termése főleg az alföldi részeken ajánlható. A nemesített buzából már 1 métermázsát is ad el a kirendeltség.

Ezen nemesített buza vetőmag ára métermázsánként Nagyváradon 50—52 korona

lesz, ezenkívül a szállítás és zsák költsége. A vetőmag vételára a kirendeltség által történt felhívásra előre fizetendő.

Tavaszi árpa, zab és egyéb vetőmag-
vak forgalomba hozataláról a nagyvárad
miniszteri kirendeltség később fog intéz-
kedni.

Nagyvárad, 1915 augusztus 31-én.

Ipolyi-Keller Gyula,
miniszteri kirendeltség vezetője.

Laszky Ármín meghalt.

A nagyváradai sajtónak gyásza van. Ki-
dőlt az élők sorából egyik oszlopa, régi,
alapvető erőssége: Laszky Ármín nyomda-
tulajdonos, a Szabadság alapítója és fő-
szerkesztője, tegnap reggel elhunyt.

Majdnem félszázaddal ezelőtt, még ab-
ban az időben került Nagyváradra, mikor a
nagyváradai sajtó csecsemő korát élte; osz-
pán két lap: a Bihar és Nagyvárad szol-
gálta pátriarkális módon és eszközökkel a
közönséget.

A Szabadság alapításával csakhamar
nagy ismeretséget szerzett úgy Nagyvára-
don, mint Biharmegyében; Nagyvárad tár-
sadalmaiban is szerepet játszó egyéniség
lett, s agilitásával, buzgalomával tekintélyes
helyet biztosított magának a város köz-
életében. Virágzó nyomdavállalatával közre-
hatott a város ipari fejlődésére. Hosszabb
ideig tevékeny tagja volt Nagyvárad város
törvényhatóságának, a nagyváradai Kereske-
delmi és Iparkamarában pedig másfél év-
tizedig nemcsak mint beltag, de mint a
kamara pénztárnoka is működött. Ezen-
kívül számottevő, buzgó tagja volt igen sok
egyesületnek.

Országosan ismertté lett a neve, mikor
Istóczy 12 antiszemita röpiratával szemben
kiadta a Hegyesi Márton által irt 12
ellenröpiratot.

Az utóbbi időben sokat betegeskedett;
különösen mióta felnőtt fiát eltemette. Az
elmúlt évben is Budapesten és külföldi
gyógyintézetekben keresett gyógyulást, de
az orvosi tudomány nem tudta visszaadni
egészségét. Tegnap nevének és leányának
karjai között kiszenvedett, életének 65.
évében.

Halálával egy munkás, tevékeny élet
szünt meg.

Temetése holnap, hétfőn délelőtt 10
órákor lesz a Kossuth-utcai gyászháztól.

Életéből közöljük a következő ada-
tokat:

Laszky Ármín 1851. évben született
Budapesten, ahol atyja kereskedő volt. A
nyomdász pályára lépett s egész fiatalon
már az Atheneum nyomdában Krecsányi
Ignáccal, a később híres színigazgatóval
mint a régi Pesti Napló korrektora műkö-
dött. Mint betűszedő, egyik szakkiállítás
I. díjat is nyert. 1870-ben jött Nagyváradra
s a Hügel-nyomda művezetője lett. Pár
évre rokona: Haas Gottlieb halála után,
1874-ben nyomdát nyitott s néhai Rácz
Mihály későbbi főjegyzővel és Dús László
jelenleg nyug. városi főügyészszel megalapította a Szabadságot, mely egyike volt az ország legélénkebb és legagresszívabb 48-as függetlenségi organumának. Később a Szabadsággal együtt Laszky Ármín is a szabadelvű párt politikáját követte s ehhez még a koalíciós éra alatt is hű maradt. Ezen a révén közelebbi összeköttetésbe jött a szabadelvű, később a munka-párt vezető egyéneivel. Halálával a munkapárt egyik kiváló, agilis tagját veszítette el. — Betegsége miatt

nem rég vállalatát részvénytársasággá ala-
kitotta át.

Nején kívül egyik Temesvárott férjénél
levő leánya és hajadon leánya: Adica és
nagy rokonság gyászolja.

Az olasz hullamezőkről.

Tábori levél a Krn mellől.

Egy biharmegyei urinő érdekes levelet
kapott a napokban egyik rokonától, aki mint
zászlós harcol az olaszokkal szemben. A le-
vél igen érdekes képet rajzol az olasz-
viszonyokról. Figyelemreméltó, hogy ez a
levél is igen kiemeli azokat a veszteségeket,
amelyeket az olasz hadsereg szenved hősien
küzdő katonáink csapása alatt. A levél
kiemelkedő részét a következőkben köz-
öljük:

„Ujra alkalmam nyílt, hogy értesítést
küldjek sorsomról. Örmesterem betegsége
miatt haza megy, vele küldöm e néhány
soromat. Hál' Istennek, eddig még semmi
bajom sincsen.

Mostanában igen nagy csatáink voltak
a Krn magaslaton. Borzasztó ezen a sziklás
vidéken a háború. Nagy gránátokat lőnek, s
ezek a sziklákat szétrombolva, csak a kö-
vektől is igen sokan sérülünk meg. Leírha-
tatlan, hogy micsoda pocskul bánik a talján
a municióval. Nem a legkiválóbban lőnek,
máskülönbben nem lennének ilyen szeren-
csések.

A két ellenséges rajvonat közel esik
egymáshoz, mindössze 20 lépésnyire vannak
tőlünk a taljánok. Akármelyik feldugja fejét
az árokból, menthetetlenül elvész.

Érdekes epizód történt, amikor Breszt-
Litovszkot elfoglalták a mieink. Katonáink
hatalmas kátrány papirokat vágtak s a be-
tüket kivilágították és énekelték a Himnuszt
és a Szózatot. Mikor mi elhagytuk az éne-
ket, ők kezdtek olasz dalokat énekelni. —
Utána eszeveszett rohamot intéztek, de mi
alig tettünk pár lépést, megszólaltak hátunk
mögött az öreg ágyuk, s a legpontosabban
belőve, utakat vágtak a dühös brigantik kö-
zött. Azután egész héten támadtak. Volt
olyan éj, hogy 10–12-szer is támadásra jöt-
tek, de nem értek el egy talpalattnyi sikert
sem. Elgondolható, hogy micsoda pusztulás
van közöttük. Katonáink mentholos vattát
dugnak az orrukba, olyan elviselhetetlen a
hullaszag. Akadályaink előtt ezerszámra fo-
kúsznak az olasz halottak.

Most már valamivel jobb dolgom van.
Tartalékban vagyok S. L.- közelében. A
Krn tetején borzasztó hideg van. Ez, meg a
görzi hídő a legkomolyabb terep számunkra,
de azért nem félünk míg egy szál magyar
van. Nem ijedünk meg egykönnyen a talján
szomszédától. Azt hiszem, hogy nem sokáig
lesznek ők olyan nagy urak munició dolgá-
ban. Lassankint miad elpuffogatják az üres
levegőbe. Oda is lőnek, ahol semmi sincsen.
Sokszor egész áldott nap lőnek egyes völ-
gyeket, ahol a mi tréninget sejtik, pedig az
mindenütt van, csak éppen ott nem, ahol
gondolják. A P. völgyszakadéokban, ahol egy-
ideig én is voltam, ezer lövést adtak le egy
nap alatt, azonban mindössze egy vízholdó
szamarat találtak el.

Ugyanis mi az innenső oldalon huzód-
tunk meg, ők pedig a tulsó oldalt szórták

tele a gránátokkal. Mi pedig, nevetve, pi-
pázva hallgattuk, hogy fűtül fejünk felett a
jó talján gránát. Jó kis idegkúra volt. . . .“

Utókezelő gyógyintézetek

a béna katonáknak.

A csonkított és béna katonák gyógyke-
zelése érdekében kiadott miniszterelnöki ren-
deletet következőkben ismerteti a polgár-
mester:

Hirdetmény.

A. m. kir. miniszterelnök ur 6 Nagymél-
tőségének 4341/M. E. res. számú körrende-
lete értelmében ezenül közhírré teszem, hogy
a Csonkított és Béna katonákat Gondozó bi-
zottság útján a m. kir. miniszterelnök ur utó-
kezelő gyógyintézeteket, mesterséges testré-
szeket előállító műhelyeket és rokkant isko-
lákat szervezett a háború folyamán sérülést
következtében keresetképeségükben szenvedett
katonák érdekében.

Az utókezelő gyógyintézetek célja, hogy
azoknak a hadisérülteknek egészsége, kik a
rendes kórházi kezelés után bénán maradtak
sebeszeti utókezeléssel, vagyis javító műtét-
ekkel, gyógytornával és gyógyfürdőkkel hely-
reállítsák és újból keresetképesé tétesse-
nek. A mesterséges testrészeket előállító mű-
helyek célja, hogy azok a katonák, kik a há-
boruban szenvedett sebesülést következtében,
vagy katonai szolgálat alatt e háborúban
más módon valamilyen testrészüket elvesztették,
mesterséges testrésszel láttassanak el.
Az oktatási intézetek célja, hogy mindazok,
kiknek a háború következtében beállott bé-
naságuk, vagy esonkaságuk folytán a polgári
életben eddigi foglalkozásuk mellett megél-
hetőségük biztosítva nincs, olyan pályára ké-
peztesse ki, vagy olyan kiképzést nyer-
jenek, mellyel testi fogyatkozásuk mellett is
keresetképesek maradnak.

Ujabbán a csonkult és béna katonák a
hadsereg kötelékéből való végleges elbocsáj-
tásuk előtt utókezelő gyógyintézetekbe be-
utaltatnak, mesterséges testrészekkel (műláb,
munkára is alkalmas műkezek és hozzájuk
idomuló szerszámok stb. ellátatnak és a reá-
szoruló gyakorlati oktatásban részesítesse-
nek. A háború kitörésétől kezdve jó ideig
azonban végleges elbocsajtások történtek utó-
kezelés, mesterséges testrészes adása és gyá-
korlati oktatásban való részesítés nélkül is,
ugy a községeknek, mint az illető egyének-
nek nagy érdeke, hogy az utóbbi módon el-
bocsátottak is részesüljenek azokban a jóté-
ményekben, melyeket az utóbb megsérültek
élveznek.

Sokszor csekély fájdalommal egybeköt-
tött, vagy éppen fájdalommentes javító se-
beszeti műtét, gyógytorna és gyógyfürdők
által a béna teljesen visszanyerheti illető
testrészének hasznavehetőségét, teljesen egész-
séges emberré válhat. — Műláb alkalmazá-
sával még az is mankó nélkül mehet és dol-
gozhat, kinek mindkét lábát levágták. — A
műkezettel s különösen az ehhez idomuló
szerszámokkal és eszközökkel, különösen a
mezőgazda, és az iparos, a legtöbb esetben
folytatni képes korábbi mesterségét. A rok-
kant iskolában elsősorban arra tanítják a
sérültet, hogy csonkasága és benuháza dacára
is képes legyen korábbi foglalkozását foly-
tatni, hogy ha pedig ez egyáltalában nem
lenne lehető, a sérültet megtanítják olyan új
foglalkozásra, melyet csonkasága és benuháza
dacára is üzni képes. Például azt a földmű-
vest, aki mindkét lábát törében elvesztette,
megtanítják cipészségre, vagy szabóságra, stb.
Az ebben a háborúban megsérültek és a ka-
tonaság által már végleg elbocsátottak a
fenti jótéteményekben egészen ingyenesen
részesülhetnek, ha mielőbb jelentkeznek. A
háború befejezte után jelentkezők már nem
lesznek figyelembe vehetőek.

Felhívom tehát ezért a Nagyvárad város
területén tartózkodó a hadserők kötelékéből

végleg elboacsított esonkult és béna katonákat, hogy orvosi utókezelésre, mesterséges tértész alkalmazásra, illetve rokkant iskolában való tanulásra az általam e célra kijelölt szervnél: Nagyváradi városi tisztifőorvosi hivatalnál (Városház rendőrségi szárny) saját érdekükben mielőbb jelentkezzenek.

Nagyváradi, 1915. augusztus 30.

Rimler Károly,
polgármester.

A vármegye virilisei.

(Folytatás.)

Zs. Szabó Károly Csökmő 915/93, Oláh Mihály Sáp 915/43, Lévi József Nagyszalonta 914/16, Papszász Lajos Csokaly 898/71, Friedmann József Remetelőrén 890/60, Lejnik Adolf Belényes 889/93, dr Székely Aladár Tenke 888/99, Feldmann József Komádi 885/56, Lindenfeld Ignác Bagamér 879/85, Vásárhelyi Árpád Komárom 877/59, Kerecs Vazul Venterrogos 876/36, Tunyoghy Lajos Székelyhid 875/64, Pollák Ákos Nagyszántó 874/57, Kepes Albert Berettyóújfalun 871/—, Varga Zoltán Nagyszalonta 867/86, Csiha Sándor Nagykágya 865/57, Schwarz Sámuel Nagykereki 865/—, Grüner Simon Belényes 853/32, Mann Mózes Margitta 851/90, Komlódi József Komádi 851/44, Nagy Dániel Csökmő 851/11, Baranyi Zsigmond Nagyváradi 847/77, Gyöngyössi Lajos Sáp 841/45, dr Buday József Derecske 831/86, Glück Sándor Debrecen 828/24, id. Kálmádi Mihály Nagyszalonta 827/33, dr Fráter Gáspár Ermihályfalva 816/88, Leszkay Gyula B. Szentmárton 815/58, dr Poynár Miklós Eled 814/74, Makai János Tamáshida 814/52, K. Balogh Ferenc Nagyszalonta 811/69, Ballám Gyula Darvas 809/85, Dráveczky Pál Gálospetri 809/56, Dráveczky Gyula Gálospetri 809/56, Gy. Pálffy Balázs Komádi 809/14, Lovasa Sándor Váradles 804/75, Ehrenfeld Mikss Ermihályfalva 797/70, Olasz József Nagyváradi 793/76, Strasser Alfréd Wien 787/86, Szilágyi Zsigmond Nagyváradi 785/70, Lakatos Sándor Nagyváradi 780/49, Lakatos József Nagyváradi 780/49, Rézman Márton Biharkeresztes 778/74, Grósz Herman Ermihályfalva 763/98, Ritter Herman Magyarcséke 761/28, Sternberg Lázár Fugyivásárhely 758/05, Stern Vilmos Fugyivásárhely 758/04, Salzer Armin Fugyivásárhely 755/04, Magyar Bálint Bakonszeg 757/25, Szentkirályi Zoltán Bihar 747/98, Szathmáry Károly Berettyókirályi 736/31, Szében Gyula Váradszőlős 736/28, dr Szemethy Géza Bánd 728/38, Komoróczy Ferenc Érkeserű 718/58, Lukács József Kötégyán 714/42, Kovács Imre Bakonszeg 713/80, Moldoványi Ferenc Nagykereki 713/18, Fráter Béla Ersemjén 711/73, Papp József Érselind 711/11, id. Varga Károly Bojt 709/11, Papp Imre Berettyóújfalun 706/28, dr Balogh Elek Nagyszalonta 703/90, Klobusiczky Tibor Monospetri 691/12, Elek Mór Debrecen 688/17, Buder József Belényes 677/48, Zlinszky Béla Nagyváradi 676/42, Csikos János Nagyszalonta 671/50, Farkas Gábor Csokaly 670/26, Reidner Gyula Nagyváradi 664/90, Reviczky Tibor Nézsza 663/80, dr Soós József Tenke 663/29, dr Habókay Béla B. Ujfalu 661/89, Bujdosó Sándor Komádi 657/31, Junghaus Erliud Lunkás 646/86, Lukács Béla Biharsanáros 646/81, Rózsa-völgyi László Bihar 642/23, Szoták Károly Margitta 640/97, Mocsáry Dezső Nagyváradi 640/55, Horváth Imre Csokaly 626/63, Glück Adolf Ermihályfalva 626/46, Glück Mór Mezőtelegd 626/16, Asztalos Mór B. Ujfalu 621/06, Nagy Gyula Nagyszalonta 616/39, Sternthal Salamon Értarcsa 614/62, báró Vécsey Alfonz Micske 613/70, Nyíri József Hegyközszentmiklós 610/68, dr Hetkó Valér Belényes 608/70, dr Policzer Alajos Belényes 608/22, Kohn Mihály Tötös 607/01.

(Vége.)

Elfogták Popa Illést.

Nem ismeri be a lopást.

Tegnap leközlött a rendőrség körözlelevelét, amelyet Dayka Endre dr rendőrkapitány intézett az ország összes rendőrhatalomához Popa Illésnek és társának kinyomozása végett. Őket gyanúsítják Reiser Abraham marhakereskedő pénze ellopásával. Emellett a nagyváradi rendőrség is nagy apparátussal nyomozta a gyanúsított hajcsárokat.

A nyomozásnak meg is volt a sikere. Az egyik alakot, Popa Illést, sikerült kézrekeríteni. Bott György detektív csipte el a nagyvásártéren s azonnal értesítette a rendőrkapitányságot a nagyszerű fogásról. Aztán a vásártéri őrszemmel felkísértette Popát a rendőrségre, ahol Dayka kapitány vette pártfogásba és hallgatta ki.

Popa Illés élénken tiltakozott az ellen, hogy ő Reiser Salamont meglopta volna. Ő akkor nem is volt Nagyváradi, hanem Tenkén tartózkodott, ahonnan tegnap jött Váradra. Megmotosásakor az inge alatt egy nagy, finom bőrből készült sárga pénztárcát találtak, amely tele volt ropogós, ujdunatuj bankókkal. Több volt nála jóval, mint ezer korona.

Arra a kérdésre, hogy honnét vette a pénzt, nagyon tétovázva válaszolt, csak nagy sokára nyögte ki, hogy a pénz atyai örökség.

A rendőrség Popa elfogatásáról értesítette a tenkei csendőrséget, valamint utasította, hogy a nyomozást ott is folytassák olyan irányban, hogy mennyiben felel meg Popa Illés állítása a valóságnak.

A rendőrség továbbra is a legnagyobb éberséggel folytatja a nyomozást az érdekes bűnygyben s a másik gyanúsított kézrekerítésében. Minden valószínűség szerint nemsokára kiderül, hogy ki követte el a 12000 koronás lopást. Utóvégre a 2000 korona jutalomdíj is csak sietteti a miharabbi eredményt.

Egy magyar század szive.

Ismét a 37. gyalogezred 16. századáról van szó. Egy magyar ezrednek, Nagyváradi közös háziezredének arról a századáról, melynek legényeiről eddig is bebizonyosodott, hogy acél a karjuk, arany a szivük. A háboru kezdete óta a csatatéren állanak, folytonos veszélyben, de folytonos győzelmek közepette is. Ez a század magyar vezényszóra magyar szivvel dolgozik és ez a magyar vezényszó: előre!

Acélos karjukról az ellenség tudna beszélni, aranyszivükről az itthonmaradottak fognak megemlékezni mindenkor. Megirtuk már, hogy a század 1000 koronát gyűjtött és ebből hadikölesönkötvényt jegyzett, amelynek jövedelmét a században elesett egyik hős árvája javára szánták. Nagy összeg volt már akkor is ez az 1000 K, de azóta az alapítvány folytonosan gyarapodott. Szerkesztőségünk útján a század eddig összesen 2800 koronát juttatott el Komlóssy József tanácsos kezéhez, aki az alapítvány kezelésével meg van bízva. Olyan páratlan nemes áldozatkészség ez, melyet, bármennyire tiltakozik ellene a

századparancsnok Przibil Károly kapitány szerénysége, bűn volna hallgatással mellőzni.

De még egyébre is gondolt Przibil kapitány százada. Gondolt azokra az elesett hősökre, akik a haretéren életüket áldozták hazájukért és időnek előtte váratlanul kiszólitatván az életből, megjelentek az Örök Biró előtt mint hősök, de bizony egyuttal mint gyöngé emberek, aminők mindnyájan vagyunk. Megemlékeztek ezek a harcmezőn a halállal szembenező hősök az egyház tanításáról, mely szerint az elhunytak lelkiüdvén az élők közremunkálkodhatnak. Megemlékeztek arról is, hogy nincs hathatósabb segítség, mint Jézus áldozatának megisméltése, a szentmise följajnlása. A hős fiuk, mint igaz keresztény magyar katonák egyformán gondoskodnak elesett, hős bajtársuk hátramardottjairól és a hősök lelkiüdvéről. Szerkesztőségünk útján intézkedtek az iránt, hogy az elesett hősök lelkiüdvéért szentmiseáldozat mutattassék be, sőt arról is van szó, hogy erre a célra állandó misealapítványt állítsanak.

Ez a 37. gyalogezred 16. százada.

Hősök, keresztények, hű bajtársak — szóval: magyarok.

Az élelmiszerek hatósági árai a nagyváradi piacon.

Nagyváradi város tanácsának az 1914. augusztus 10-én kelt 5600 B. M. számú körrendeleten alapuló határozatához képest és az ezzel nyert felhatalmazás folytán az élelmiszereknek a város területén az 1915. szeptember 6, 7, 8 és 9-én követelhető árait az alábbiakban közlöm:

Tojás és tejnemek: 1 darab tojás 12 fillér, 1 liter tej 34 fillér, 1 liter tejfel 1 korona 40 fillér, 1 kiló vaj 5 korona 60 fillér, 1 kiló tehénturó 1 korona 30 fillér, 1 kiló juhturó 2 korona 40 fillér.

Zsir és szalonna: 1 kiló sertés zsír 5 korona 20 fillér, 1 kiló zsirszalonna 5 korona — fillér, 1 kiló hárj 5 korona 10 fillér.

Husfélék: 1 kiló marhahus 4 korona 80 fillér, 1 kiló borjúhús hátulja 5 korona, 1 kiló borjúhús eleje 4 korona 60 fillér, 1 kiló sertéshus 4 kor. 60 f. 1 kiló növendék hus 4 kor 40 fill.

Baromfi (élő): 1 pár csirke (rántani való) 3 korona, 1 pár csirke (sütni való) 5 korona, 1 pár ruca (hizott idei) 8—9 korona, 1 pár ruca (sovány) 6—7 korona, 1 pár liba (hizott idei) kilogrammonként 2 korona 80 fillér, 1 pár liba (sovány idei) 8—9 korona.

Zöldségek: 1 darab karalábé 2—4 fill., 1 cs. sárga répa 8 fill., 1 cs. petrezselyem 8 fill., 1 kiló zöld bab 16 fill., 1 kiló új burgonya — fill., 1 drb tök (főzni való) 10—20 fill. 1 kiló vöröshagyma 54 fill., 1 kiló foghagyma 1 kor., 1 kiló paradicsom 20 fill., 1 drb fejeskáposzta 12—24 fillér, 1 cső csemege tengeri 5 fill. 1 drb kelkáposzta 8—12 fill.

Kenyér: 1 kiló fehér kenyér 64 fillér, 1 kiló barna kenyér 44 fillér, 1 drb vizes zsemlye (5 dekás) 4 fillér.

A felsorolt élelmiszerek árainak ennél magasabban való megszabása az 5600/1914. B. M. számú rendelet 1. §-ába ütköző kihágási esekelménynek fog tekintetni s feljelentés esetén a rendelkezés megszegője ellen a kihágási eljárás meg fog indittatni.

Az említett rendelet 4. §-a alapján a kihágás büntetése 15 napig terjedhető el-

zárás és 200 koronáig terjedhető pénzbüntetés.

Tudomására hozom a vevőközönségnek, hogy azon árusító ellen, aki az előbb felsorolt élelmiszerek árait szeptember 6, 7, 8 és 9-én az előbb megállapított árnál magasabb összegben szabja meg, a feljelentést a piacon szolgálatot teljesítő rendőrközegek bármelyikénél megteheti.

Nagyvárad, 1915. évi szept. 4-én.

Lukács Ödön s. k.
polgármester helyettes.

..HIREK..

EGY SZEGÉNY KATONA.

Régóta bolyong.

Utaim tövises, de oly édes utak! . . .
Százfelől százfelé kanyarogva futnak;
Hegytetőre hágnak, völgy fenékre szállnak,
Mély nyoma van rajtuk az idők porának,
Erdők enyhe árnyát, mezők mézes táját
Bóhó boldogságnak nem ismerik titkát . . .
És mégis, és mégis oly jók mint az ihlet:
Ha könnyek árán is, de csak hozzád visznek.

Hozzád vezet vissza, mit ugyis te adtál:
Minden élő álom s vágyam ha messze száll,
Hozzád hív, ha néha int felém az öröm,
(Szálló porszemeken szintjászó fényözön!)
Nevedben röpögnél el töltött hitű imám
(Vergődését az Ur érted elnézi tán!)
És megviselt lelkem akkor is rád talál
Ha kívánva kéri az ijesztő halált.

Néha bizony kéri az ijesztő halált
Mert jó lenne tudni, hiába hogy ki járt,
Jó volna letenni a gyilkoló fegyvert
S hinni, hogy a béke szép csillaga fölkel,
Jó volna több utnak nem nézni elébe
Ha minden messzinek eljönne a vége:
Hisz bolygó utaim oly jók mint az ihlet:
Ha könnyek árán is, végre hozzád visznek.

Amikor bántják.

Valami néha nagyon fáj!
Oly nehéz tőle minden érintés,
Mint hitnek a hazug álom:
Mért, hogy a könnyet (szegények kincsét)
Idegen mások őrzik magoknál?

Emlerek vagyunk bizony mind.
Kenyérért küzdő, nyugós emberek,
Önmagunk elég terhei:
Harmatoz szemünk így is eleget
S pengettünk halkán egy bus mandolint . . .

Ha volna egy szent örömmünk:
Ha lelkünk egy szép, fehér ünnepe
Szelid, szerető lenne
S mondhatnók bátran: édes jőjj velem,
Mások szívébe tört ma nem döfünk!

Ha egyszer, Isten, csak egyszer
Értenők mélyen mások jajjait,
E mennybe szülő átkokat:
Mennyi mosolygás hajnalodna itt,
Hol most a szívünk pihenést nem lel! . . .

Valami néha . . . Eh, minnek
Az ilyen koldus, szomorú ének,
Éltünk nyikorgó dallama!?

Aki sirni tud nem vár miertet;
Ha fáj, hadd fájjon, azért van szíved.

Bus tavaszi dala.

Talán tavaly volt, talán azelőtt,
Talán sohasem és csak álmedom,
Hogy jó volt egyszer egy szép tavaszon
S nona jártunk akkor annyi temetőt.

Ébredő élet, mosolygó május
Hintette reánk fehér szirmait
S este, ha utunk lassan hazavitt,
Angyalok uja színezte álmunk.

Esténként ma is háznak tija int
(Kiomlott vérünk meg védte őket
S velük az ősi szent temetőket)
De az alvónak sokszor álma nincs.

Álma nincs. És nem lesz, nem lehet soha
Mig e holt sereg annyi áldott vértől
Millió virágban életre nem szépül
Mig csöndbe nem halkul harcunk mámore . . .

Csoór Lajos.

* Katonai előléptetések. A hivatalos lap legutóbbi száma a következő katonai előléptetéseket közli: Főhadnagyokká lettek a következő hadnagyok. Slavetic Jakab a 70. gyalogezredben, Koczor Elek a 37. gyalogezredben, Bartsch Ernő a 37. gyalogezredben, Dózsa Béla a 101. gyalogezredben, Bedross József a 37. gyalogezredben és Hoffmann Pál a 101. gyalogezredben.

* 160,000 korona a lisztkezelésből. Lukács Ödön városi főjegyző, mint az élelmezési ügyosztály vezetője, a csütörtöki városi közgyűlésen terjedelmes jelentést tesz az élelmezési ügyosztály egy évi működéséről. A statisztikai adatok részletesen ismertetik azt az óriási munkát, amit az ügyosztály a 12 hónap alatt kifejtett. A jelentés szerint a városnak az élelmiszerek, különösen a lisztkezelésből 160,000 korona jövedelme volt. Ezért ettük meg hát a sok tengerit és takarmánylisztet, amire az őrleési rendelet kényszerített.

* Kibővítik a cséfal állomást. A kereskedelmi miniszter tegnap tudatta a vármegyével, hogy a cséfal vasuti állomást ki fogják bővíteni. A miniszter a kibővítési munkálatokhoz szükséges közigazgatási bejárás határidejét szeptember 18-án délelőtt 9 órára tűzte ki. A miniszter képviselőjében dr. Hazay Radó fog megjelenni a bejárásán.

* Nagyváradfalva felépítésére a polgármesteri hivatalhoz a következő adományok érkeztek be: Diósi Lajosné 1000, A nagyvárad m. kir. posta- és táv. igazgatósági kerület, személyzete ill. hads. alapja 100, Az Egyesült Biharm. Kereskedelmi Bank és Központi Takarékpénztár r.-t. 600, Moskovits Adolf és Fiai r. t. 600, Nagyvárad Takarékpénztár r.-t. 500, Saszner Károly 700, dr. Konrad Márk és neje 100, dr. Konrad Jenő igazgató 100, Mertz János borkereskedő 100, Reismann Mór 50, dr. Kohányi Rezső 50, Gentz Jánosné 50, Bodnár Lajos és neje 30, Weisz Mór és Fia cég 30, Mezei János és Társa 25, Nagyvárad Athlétikai Club 25, Benedek Testvérek 25, László József és neje 20, Molnár József bérkocsi tulajdonos 20, özv. Reichenberg Jakabné 10, Sághy József őrmester I. népf. huszár ezred 10, özv. Reichtné Bauer Zsófia 10, Tamás Gyula városi szakdíjnok 5, Berkovits Kain 5, Klinkhoffer Albert 5, Nógrádi Gyula 4, Nógrádi Gyuláné 4, Nógrádi Pista 1, Nógrádi Feri 1 korona, az eddigi adományok összege 4180 korona.

* A város gabonája. A „Nagyvárad” című lap tegnapi számában „Eltűnt a városnak négy waggon gabonája” cím alatt — nyilván téves információ alapján — egy oly értelmű közlemény jelent meg, mintha a város közönségének kárára négy waggon gabona eltűnt volna. Belátom, hogy a napi sensatiók tegnapi sorozata mellett csakis az ily című közlemények tarthatnak számot nagyobb érdeklődésre, mégis ki kell jelentenem, hogy amennyiben a várost, mint károsult felet tünteti fel a cikk, — nélkülöz minden alapot. A város mindazt a gabonát, a melyről értesítést nyert az utolsó szemig megkapta, csak olyan gabonáért fizetett, amelyet átvett, a város tehát nem károsodott egy fillérrel sem. Nagyvárad 1915. évi szeptember 4-én. Lukács Ödön, főjegyző.

* Orosz csapatok elégetnek védtelen sebesült osztrák-magyar katonákat. A Magyar Távirati Iroda jelent a sajtóhadiszállásról: Minden lépés nyomán, amelyet csapatunk Galiciának az oroszok által megszállva tartott területén előrehaladnak, új rémtettek válnak ismertté, amelyeket az oroszok ott elkövettek. A cs. k. csendőrség nyomozása legújabbán az orosz csapatok következő bestiális eljárását állapította meg: 1914 szeptember 7-én a ravaruskai kerületben levő Josefina faluban harc játszódott le. Az ottani paraszt családok a szomszédos Poddebec faluba menekültek. A menekültek között volt Kunz Antal községi előjáró családja is. Kunz szeptember 8-án Panolek Mihály nevű vejét Josefina-ba küldte, hogy nézzen szét lakóháza tájékán. Pacholek ott a következő esetnek volt szemtanúja: Kunz házában, amely vöröskeresztes zászlóval volt jelezve, tizenhét súlyosan sebesült osztrák-magyar tartózkodott. Este 9 óra tájban egy tizenöt emberből álló orosz őrzőpatyolat jelent meg Kunz háza előtt meggyújtotta négy sarkán a szalmafedelet és lövésre készen elállotta az ajtókat és ablakokat, hogy az alvó sebesültek menekülését megakadályozzák. A tűz este 10 óráig tartott. A házban levő valamennyi sebesült elpusztult a lángokban. Pacholek, aki a szomszédházban tartózkodott, nem segíthetett a sebesülteken, mert az oroszok ebben megakadályozták. Kunz előjáró 1914 szeptember 19-én tért vissza Josefina-ba. Mialatt elhagyta házat szemlélte, egy orosz katona jött oda, aki a 227. számot viselte vállszalagján és elmondta, hogy résztvett a ház meggyújtásában és hogy ez parancsnokának rendeltére történt. — Amikor Kunz a katonának szemrehányást tett amiatt, hogy sebesülteket elégettek, a katona azt felelte, hogy parancsra cselekedett. Az elégettek esontjait sirba helyezték és a sirt jelzéssel látták el.

* A hadbavonultak családjai részére a jászóvári premonstri kanonok rend nagyváradai társháza nevében Smetka L. Ödön igazgató házfőnök 50 koronát adományozott.

* Cipész iparosok figyelmébe. Felkérem az összes cipész iparosokat, kik katonai lábbeli készítésre vállalkozni hajlandók, hogy folyó hó 5-én, azaz vasárnap délután 3 órakor az Ipartestület hivatalában okvetlenül megjelenni sziveskedjenek. Tisztelettel Czeglédy Jeremiás, ipartestületi elnök.

* A Vörös Kereszt Egyület központi konyhájának vezetősége (Körös-utca 27.) hálás köszönetet mond a következő adományokért: Markovits Antalné 20 korona, Darvas község közönsége 120 kg. tiszta buza, 7 drb esirke 141 drb tojás, özv. Géher Antalné 1 kosár ugorka, 3 tök, N. N. A kosár szilva, id. Kaczián Károlyné 7 liter vegyes kompót, Gencz Jánosné egy fazék lekvár, egy kosár alma.

* A Vörös-Keresztes hölgyek kitüntetése. A hivatalos lap igen sok Vörös-Keresztes-hölgy kitüntetését közli, akik között nagyváradiak, illetve a nagyváradiakat érdeklő hölgyek is vannak. Ferenc Salvator főherceg a király által átruházott hatáskörében a következő hölgyeknek a Vörös Kereszt ezüst díszérméjét a hadiékítménnyel díjmentesen adományozta. A kitüntetettek a következők: *Várkonyi Lajosné, Kolossy Béláné, dr. Konrád Béláné, Sarkadi Klári, dr. Werzár Istvánné, özv. gróf Lubinszky Jánosné, Benzur Gyuláné, Strobl Alajosné, Manasteriotti Ferenoné, Schauschek Árpádné, báró Szentkeresztly Elza, gróf Széchenyi Emilné, Nagy Farkasné.*

* Halálozás. Törös László pénzügyi számellenőr tegnap reggel Budapesten 36 éves korában meghalt. Már régóta betegeskedett s orvosi műtét szüksége merült fel s azért a budapesti klinikára szállították, de a beteget elgyengült szervezete miatt már operálni nem lehetett. A holttestet hazaszállítják s temetése kedden délelőtt lesz Nagyváradon a ref. egyház szertartásai mellett. Törös László nőtlen ember volt, özvegy édes anyja gyászolja, kinek egyetlen fia volt.

* Benzin szükséglet bejelentése. Felhívom mindazon iparosok figyelmét, kik benzinnel dolgoznak, hogy szükségletüket az Ipartestület hivatalánál folyó hó 10-ig jelentsék be, hogy a hadügyminiszter urtól kieszközölt benzint arányosan megoszthassuk. Tisztelettel *Czeglédy Jeremiás*, ipartestületi elnök.

* Verses jóslat a háboru végéről. A haretérről kaptuk az alábbi verset. *Rasster Ödön* 37 es káplár uram ékes rigmusokban következőleg jósolja meg, mikor lesz vége a háborunak:

Messze jártam Idegenben messze szép hazámtól
hallottam sokat csevegni erdei madártól
A vad Galamb is azt bugta párvával az ágon
Magyar Német bakák győznek az Orosz határon

Messze jártam Idegenben messze szép hazámtól
s énekelni hallottam a fülemüle madártól
hogy a Magyar s Német vitéz nem fél a Csatába
Ma holnap Büszkén vonul be Szentpétervárába.

Messze jártam Idegenben messze szép hazámtól
ahol sok jó hirt hallottam a Jóska bakákról
ahol sokan azt beszélték hogy most már nem

Karácsony és újév között megkötik a Békét. [készség]

* Felhívás a tanonctartó iparosokhoz. Felkérem az összes tanonctartó iparos társaimat, hogy tanoncikat f. hó 10-ig beiratni el ne mulasszák, mert a beiratást elmulasztókat, s a késedelmes iparosokat az ipariskolai igazgatósága jelentésére az iparhatóság szigorúan büntetni fogja. Kívánatos, hogy a beiratást az iparosok személyesen eszközöljék, hogy esetleges kívánságaikat az igazgatóság figyelembe vehesse. A beiratást a nagyipartéri Darvasi-féle házban eszközlik. Tisztelettel *Czeglédy Jeremiás* ipartestületi elnök.

* Adományok. A Vörös Kereszt Egy-let céljaira ujabban adakoztak 1915. aug. 28 tól 1915. szeptember 4 ig: *Szmetka L. Ödön* a premontrai rend szeptember havi adománya 50 kor., *Mandel Jenő Bihar* a vak katonák számára 20 kor., *Darvas köz-ség* gyűjtése szeretet adományra 60 kor. 48 fillér, *Kováts István* h. jz. Árpád virág jelvényért 20 korona, *Beóthy Cica* Árpádról 10 kiló almát küldött a Vörös-Kereszt Jobbkézhez a sebesültek részére, melyet ma a Szt. József intézetben kiosztunk s hálásan köszönjük. Vörös-Kereszt Jobbkéz fehérnemű osz-

tályának ujabban adományokat küldtek: *Oláry Gyuláné* 18 korona, *Harmathy Károlyné* 10 korona, *Szeszics Elek* 10 korona. Hálásan köszönjük a közönség szíves támogatását. A Vörös Kereszt Jobbkéz osztálya.

* Cirkusz Nagyváradon. Pár nap múlva újabb látványossága lesz Nagyváradnak. Megérkezik *Schmidt jónévű cirkusza* s a Nagypiac téren előadásokat rendez. A társulat kitűnő tagokból áll s változatos műsort ad elő. Kedden, szeptember 7-én lesz a megnyitó előadás, egyenleg 9 órakor. Jegyek elővételben a *Hegedüs Hirlapirodában* kaphatók.

* Beiratás az énekiskolába. *Bleyer Andorné* énekiskolájában az 1915/16. tanévre a beiratások szeptember 1-8 ig a tanintézet helyiségében (Rákóczi ut 12 III. emelet 20.) mindenkor d. e. 9-1-ig d. u. 3-6-ig eszközöltek.

* Katona-temetés. *Konocsne* Bo huszláv 54-ik gyalogezredbeli gyalogos temetése 5 én, ma délelőtt 9 órakor lesz a csapatkórházból.

* 300 korona segélydíj egy elesett hős családjának. A kereskedelmi miniszter értesítette a nagyváradi Kereskedelmi és Iparkamarát, hogy a kezelése alatt levő *Goldberger-féle* alapítvány egyik 300 koronás segélydíját, a kamara előterjesztésére özv. *Szathmáry Józsefné* született Magyar Terézia derecskei lakosnak adományozta. A szegény asszony férje november hóban a haretéren Chyrovnál esett el s négy kis árvája maradt.

* Mezalik József zenetanár (volt katonai zenekarmester) Alapos oktatást nyújt házbán vagy házonkívül a bécsi és budapesti zenekadémiai módszer szerint zene elmélet, zongora, az összes vonós és fuvó hangszerek tanulásában. Cim *Beóthy Ödön* u. 33.

* Zauszi kisasszony a Rákóczi-uton 7. sz. alatt Aszódival szembe. *Simor Gyula* hangszerkészítőnél, Mikor az est megszűni kezd, Nem én lettem hűtlen hozzád, Te szőke gyermek. Háborus lemez újdonságok. Hangszerek hegedűk, gramafonok előadása és javítása olesóárban. Hár különlegességek.

x Szepő-májfolt ellen megbecsülhetetlen az **YPO** krém és szappan, mely letünteti a ránczokat, miteszereket, bőrvörösséget és pattanásokat, ára: 1 korona. Kapható, *Farkas István Apolló drogeriájában Rákóczi-ut 7/B. Rimanóczy palota* Telefon: 13-02.

* Gyakorlott tanítónő korrepetál, festeni és zongorázni tanít. Cim: *Körös utca 6. sz. II. e. utca felől.* Értekezhetni délelőtt

x Poloskairtó NOXIN biztos szer. Ára 1 korona 40 fillér. Kapható kizárólag *Farkas István Apolló drogeriájában Rákóczi-ut 7/B.*

* Aszódinál a katonaság az egész vonalon vásárol csokoládét, kávét, teát, rumot, konyakot, likőröket, borovieska pálinkát, szardiniát, leveskockát, huskonzerveket, sajtot, liptói-turót, szalámit, kaviárt, hűsítő- és fűtőcukorkákat, gyengélkedőknek valódi málna szörpöt, munkásnépek, hol a hus drága, ajánlok friss sósheringet nagyban is, ráktáron befőzőcukor, koka- és daráltcukor, mazsola, mandula és finom dió, kétszersült és gyermekeknek piskóta, szágó, kakaó, zabliszt, rizsliszt, burgonyaliszt, tapió, egyidejűleg ajánlom Aszódi-féle reklám kész darált kávémát, negyedkiló 85 fillér. A vásárló közönséget meghívom augusztus 1-jei vásárlásra, az árak a régiiek. *Aszódi Mihály Sas palota, Kossuth-utca, Telefon 635. szám.*

x Mindennemű molyirtó szerek és fertőtlenítő cikkek legolcsóbban beszerezhetők, *Farkas István „Apolló” drogeriájában. Rákóczi-ut 7/B.*

* Kolera ellen. Fertőtlenítő anyagok egy mint *Creolin, Carbolsav, Carbol por Lysoform Kali szappan* stb. Legolcsóbban beszerezhető *Farkas István Apolló drogeriájában Rákóczi-ut.*

CIPÓ

ujdonságaim megérkeztek!

Reichard Dezső

Rákóczi-ut. Orsolya zárdája épület.

SZÍNHÁZ

Heti műsor.

Vasárnap délután: *A Papa kedvence.* (A címszerepben *Vigh Mancival.*)
 Vasárnap este: *Ártatlan Zsuzsi.* (Sz. *Zsigmondy Anna* fellépte.)
 Hétfőn: *Baccarat.* (*Bernstein* világhírű színésze *Fodor Ella* bemutatkozója)
 Kedden: *Leányvásár.*
 Szerdán d. u. *Nebátsvirág.*
 Szerdán este: *Van e babája?* (Bemutató előadás C. bérlet.)
 Csütörtökön: *Van e babája?* (A. bérletben.)
 Pénteken: *Van e babája?* (B. bérletben.)
 Szombaton: *Lili.* (C. bérlet.)
 Vasárnap este: *Vig özvegy.*

Bemutató előadás.

Biztató előjelek közt nyílt meg tegnap a *Szigligeti-színház* második háborus évada. A tavalyi háborus idény kezdetén senki sem gondolta, hogy még egy második háborus évad is lesz. Most benne vagyunk a másodikban, de most már remélhetőleg talán csak nem lesz még egy harmadik is.

A biztató előjelet az idei idény sikerére abban látjuk, hogy a bemutató operetelőadás a várakozást minden tekintetben kielégítette. Elvégre az idén elsősorban az operettek leszünk utalva. A német irodalmi gyorstalpaló műhelyben készült *Stein Pityu-féle* alkalmi darabok szerencsésen kimultak. Sajnos, viszont, hogy a színpadra még nem vonult be komoly értékű új alkotásokkal a háboru szépirodalma.

A külföldi drámai irodalmi újdonságai közül most csak a németekéi juthatnak el hozzánk, ők pedig nem sokkal állanak nálunk jobban háborus és egyéb újdonságok terén. Maradnak vonzó daraboknak jórészt az operettek és pedig elsősorban a régi klasszikus operettek, amelyek értéke nincs aktualitáshoz kötve. Szerencsés gondolat ezeket feleleveníteni, már csak tekintettel a városunkban lévő idegen katonaságra is, mely az ilyen operetelőadásoknál bizonyosan a közönség jelentékeny részét fogja kiteenni.

Planquette örök szépségű *Ripje* az új operett személyzet bemutatására adott alkalmat. Az ujak közül elsősorban egy régebbi kedves ismerősünk vizionálásán örvendtünk. Sz. *Zsigmondy Anna* urasszony az idén ismét egyik legerősebb oszlopa lesz

az énekes személyzetnek. Kellemes tiszta csengésű, lágy szopránja ismét régi erejében érvényesült, sőt koloratúrája határozottan fejlődött, úgy, hogy Lizbetnek helylyelközzel koloratúrszerepét nemcsak minden nehézség nélkül, hanem határozottan teljes sikerrel énekelte végig. Hogy sikerét csak fokozta játékbeli nagy rutinja és egész megjelenése, azt hangsúlyozni szinte fölösleges.

Kellemes meglepetést szerzett az új baritonista, Bihary Sándor bemutatkozása is. Hangja igen értékes, szép csengő, magas bariton, amely Rip szerepében kiválóan érvényesült. Feltűnően biztos az új baritonista hangvétele és egész éneke. Énekének biztossága Mihályiéra emlékeztet; neki nincs szüksége rá, hogy a karmesteri pálcát lesse, fesztelenül és mégis teljes precizitással énekelte végig egész szerepét. Hangjában van kellő tömörség, színező képesség, erő és ahol kell, lágyaság. Hozzájárul játékának kiváló tökéletessége. Előadásában szinte drámsai kifejező erő van. Szerződtetését az új társulat egyik legnagyobb nyereségének tartjuk az első bemutatkozás után és óhajtjuk, hogy ezt a nézetünket további fellépései csak megerősítsék.

Somogyi Rózsi már kevésbbé elégti ki a közönség igényeit. Habár szerepköre csak másodrangúnak látszik, mégis többet vártunk volna kis szerepében. Hangja kissé nyers és ennek dacára a fortissimokat kultiválja. Mozdulatai is szögletesek, ilyen az egész játéka általában. Az utolsó felvonásban javult valamennyire játéka, amiből arra következtünk, hogy sok csiszolással, sok tanulással és a legkisebb szerepre is alapos és gondos előkészülettel idővel fogja még valamire vinni.

Békési Lajos régi jó ismerősünk, akit szívesen látunk viszont és akitől nagyobb szerepben történendő fellépése alkalmával fogjuk véleményünket elmondani.

A régiak közül igen jóízű alakítást nyújtottak Leövey Leó, Farkas Pál és Perényi.

Sokkal biztat az új idényben az új zenekar. A nagyváradi honvédszenekar egymaga kész garancia az új színházi évad zenei részének abszolút értékére nézve. Komoly és értékes zenét fogunk kapni, mindenkor magas művészi színvonalon. Ezt elismerte a közönség a zenekar bemutatkozása alkalmával is, amikor a Nyitányért, melyet maga Scharf Károly honvédkarnagy dirigált, viharos tapsokkal fejezte ki elismerését.

A színházi hét.

Nagyváradi város komoly és műértő közönségének régóta az volt a vágya, hogy a színház vezetősége aként állítsa össze a műsort, hogy ha az újdonságok nem oly bőségesek, hogy azok kielégítsék a közönség igényeit, akkor inkább a régebbi, már bevált reprieket szórakoztassák a publikumot.

Ezt a vezérelvet tartotta szem előtt a színház vezetősége, amikor az első színházi hét műsorát egybeállította.

Vasárnap délután a Papa kedvence kerül színre. Ez a kedves, kacagtató bohóság a maga dalaival kétségtelenül még élénk emlékeztetésben van a publikumnak még a múlt idényből.

Az első vasárnap délutáni előadás keretében a címszerepben Vigh Mancival lép fel, akit ebben a szerepben még nem látott a közönség.

Este az Ártatlan Zsuzsi van műsorra tűzve és ha emlékte idézzük az elmúlt idények Zsuzsi estjeit, amelyek központjában Sz. Zsigmond Anna állt, elmondunk mindent, amit a vasárnapi est előrelátható forró sikeréről mondhatunk.

Hétfőn a szintársulat drámai ensembléjének tagjai sorából Fodor Ella mutatkozik be, aki a nagyváradi publikum meghódítására Berstein nagyszabású színművét, a Baccaratot választotta.

Az operette együttes új tagjai közül Uray Blanka, Pártos és Bihary Sándor kedden este a Leányvásárban mutatkoznak be.

Szerdán délután is tart előadást a színház az ünnepre tekintettel és ez alkalommal a Nehátsvirág kerül színre, a címszerepben Vig Mancival.

Este pompás premierje lesz a színháznak. Ekkor kerül színre Gábor Andor át dolgozásában a Vigszínház egyik kitűnő slágere: a Van-e babája?

A kitűnő vigjáték bemutatója C. bérletben lesz és a darab műsoron marad esütörtökön és pénteken is, hogy az első bemutatót a B és A. bérlők is élvezhessék.

A szombatot és vasárnapot bizvást Zsigmond-esteknek nevezhetjük. A közkedvelt jeles primadonna ezen a két estén, két legjobb szerepét: a Lilit és a Vig özevegét játssza.

A bérlő közönség figyelmébe.

Tegnap, szombaton este hat órakor ért véget a város színházi bizottságának határozata folytán az a határidő, amely a régi bérlők jogainak fenn tartására volt kitűzve.

Most ezek a jogok érvénytelenek és így a színház igazgatósága abba a kellemes helyzetbe jutott, hogy az előjegyzéseknek eleget tehet.

Most tehát a jövő hét szerdájáig, e hó 8-áig lehet bérelni. A bérlet (C) szerdán este veszi kezdetét.

Színház és Művészet. A színházi idény megnyitásával egyidejűleg a helyi irodalmi életben is támadt egy új sajtó-organum, amely a maga céljaival a szépirodalom, színház és művészet szolgálatában szegődött. A Színház és Művészet képes hetilap. Felelős szerkesztője Székely János nagyváradi hírlapíró, míg a lapnak Nagyváradi valamennyi írója és újságírója a munkatársa. Az első szám a színház közkedvelt primadonnája: Sz. Zsigmond Anna fényképét hozza címlapján, azonkívül csak nemrég lezajlott, fényes sikerű lövészárkönnepély és szépségverseny néhány pompás felvételét közli. A Színház és Művészet első számainak irodalmi részben, Barza Ferenc, Biró József, Emőd Tamás, Fekete Tivadar, Huzzella Ödön, Horkay Elemér, Kormos Ferenc, Marton Manó, Tabéry Géza és Zoltán Andor szerepelnek.

Margittán, (Biharmegye) járási székhely, 2300 négyszögöl területű kert és a legnemesebb gyümölcsfajokkal fásított udvarból álló minden tekintetben kényelmesen berendezett lakóház haszonbérbe kiadó, esetleg örök áron is eladó. — Részletesebb felvilágítással szolgál KOPÁNYI IMRÉNÉ Margitta és KOPÁNYI IMRE Debreczen, 3. népf. parancsnokság (Egyházi bérpalota).

NYILTTÉR.

Minden külön értesítés helyett.

Özv. Laszky Árminné a maga és családja nevében fájdalomtöl megtörtént tudatja, hogy szeretett férje

Laszky Ármin

f. hó 4 én, életének 65-ik, boldog házasságának 26 ik évében hosszas szenvedés után elhunyt.

A drága halott hült hamvait f. hó 6 án, hétfőn délelőtt 10 órakor kísérik ki örök nyugalóhelyére a Kossuth Lajos u. 3. sz. háztól a Bóné-kut izr. temetőbe.

Nagyváradi, 1915 szept. 4.

A „SZABADSÁG“ politikai napilap szerkesztősége és nyomdászmezőszete öszinte bánattal és megilletődéssel jelenti, hogy

Laszky Ármin

a „Szabadság“ főszerkesztője

szeptember hó 4 én, életének 65-ik évében elhunyt.

Mindnyájan érezzük a csapás súlyát, amely reánk nehezedik, amikor vezérünket és főnökünket elveszítjük. Igaz szívből szerettük őt, mert mindnyájunknak nemeslelkű jóakarója, támogatója, atya jóbarátja volt. A magyar zsurnalisztika egyik legrégebbi bajnokát, a kultura lelkes és törhetlen harcosát, a magyar újságkiadás kimagasló doyenjét, mi pedig felejtethetetlen kedves vezetőnket, mindennapi fáradozásunk bölcs és megértő irányítóját, méltán megbecsült és féltett mesterünket siratjuk benne.

Emlékét minden időben hálával fogjuk megőrizni!

Nagyváradi, 1915 szeptember 4.

Legújabb táviratok.

Japán csapatokat küld Európába.

Budapest, szeptember 4. (Saját tud.) A Ruszkojeszlovo jelenti Tokióból, hogy Japán végre elhatározta, hogy csapatokat küld Európába. A japán külügyminisztert utasították, hogy haladéktalanul utazék Londonba. Tanácskozása után Párison át visszatér Tokióba.

Hindenburg szobrának leleplezése.

Budapest, szeptember 4. (Saját tud.) Berlinből jelentik, hogy Hindenburg vasszobrát ma óriási tömeg jelenlétében leplezték le.

Szerbia és Montenegró győzni fog — Nikita szerint.

Budapest, szeptember 4. (Saját tud.) Cetinjéből jelentik: Nikita meglátogatta a hercegovinai frontot és a katonáknak azt mondotta, hogy Szerbia és Montenegró biztosan győznek.

Miért halasztották el a pápa évfordulójának ünneplését?

Budapest, szeptember 4. (Saj. tud.) A Corriere della Sera ama hírére, hogy a pápa megválasztása évfordulójának megünneplését november első felére halasztották, a Züricher Zeitung azt következteti, hogy a Vatikánban november elejére békésebb helyzetet várnak.

A Sawland elsüllyesztése.

Konstantinápoly, szeptember 4. A főhadiszállás jelenti:

Sawland nevű szállítógyócsot az Egei tengeren német tengeralattjáró naszád torpedó lövéssel elsüllyesztette. A Sawland fedélzetén volt csapatok nagyrésze a tengerbe fuladt.

A Dardanella fronton és a többi arconal on nem volt jelentős esemény.

Offenzívánk Olaszország ellen.

Frankfurt szept. 4. A Frankfurter Zeitung katonai munkatársa a következőket írja a haretéri helyzetről:

Katonai szempontból nézve, Olaszország részvétele a dardanellai akcióban, vagy pedig Anatólia szigeti részén való partraszállása bizonyára kellemes az angoloknak és francoiaknak, azonban magára Itáliára nézve a legnagyobb veszedelmeket rejt magában. Cadorna van olyan jó stratégia, hogy belássa, hogy az Isonzónál rövid idő múlva megváltoznak a viszonyok, mielőtt százezer, vagy ennél is több olasz katona harcol Angliáért Anatóliában. Ez a gondolat oly egyszerű és közelfekvő, hogy Cadorna sem zárkózik el előle. És ha Olaszország még is belemegy a kalandba, ez azt bizonyítja, hogy Itália lemondott egy újabb isonzói általános offenzíváról és hogy Anglia nyomásának nem bír ellenállni.

Az oroszországi eseményekre semmi befolyással sem lesz az olaszok újabb hadüzenete. Ott a német és osztrák-magyar bajonettek föltartóztathatatlan tempóban csinálják a történelmet. Bizonyosnak látszik, hogy az oroszok déli hadserege rövid idő alatt döntő vereséget szenved. A legutóbbi napok eseményei azt most már kétségtelenné teszik és ennek következtében a központi hatalmaknak ismét egy tekintélyes hadereje szabadul föl. Nem akarunk a fantázia utvesztőibe tévedni, amelyek Odesszáig és Romániáig nyulnak, hanem egyszerűen és ridegen csak annak konstatálására szorítkozunk, hogy fölszabaduló haderőnket energikusan, céltudatosan és a nagyságában rejlő hatalmához méltóan fogjuk felhasználni. Hogy hol használjuk föl, erre mértékadó helyen nincs kétség.

Orosz vezérkari jelentés.

A „Magyar Távirati Iroda“ jelenti a sajtóhadiszállásról:

Augusztus 30 ára virradó éjjel az ellenség megkezdte az offenzívát a crakui vasútvonaltól északra. Az offenzívát a Missa folyónál feltartóztattuk. — Friedrichstádtól északnyugatra visszavertünk egy ellenséges támadást, melynek célja a Dvinán való átkelés volt. A németeket, akik a folyón átkeltek, visszaűztük a jobbpartra.

Friedrichstádnál a németek az aug. 29-ére következő éjjel orkászertü ágyúzással elkezdett támadásokat intéztek a hidfő

ellen. Az összes támadásokat visszavertük az ellenségnek súlyos veszteségeket okozva. A jobbparton offenzívába mentünk át és offenzívánk augusztus 30-án sikeresen kifejlődött.

A Vilia és a Nyerzen közti harc vonalon az ellenséges offenzívát, mint eddig is, visszatartjuk. A Bobr felső folyásánál augusztus 29-én és 30-án Lipsk Dibra vidékén ismét visszavertünk német támadásokat. — A Grodno és Gerabis közti fronton általában nincs változás. Gerabisnél 30-án visszavertünk két támadást. Vladimir Volinskinél aug. hó 29-én Svilluhytól keletre visszavertünk ellenséges támadásokat és mintegy kétszáz foglyot ejtettünk Galiciában osztrák magyar csapatok hosszú szünet után 29-én és 30-án egész sereg erélyes támadást intéztek egész frontunk ellen. Az offenzívát igen nehéz és könnyű tűzérési tüzelés előzte meg. Az ellenség különös elkeseredettséggel támad Lonzovtól északra. Pomedzani Zborov környékén a Steipa menti fronton, továbbá Tarnopol, Zortkov felé vezető utak mentén az ellenség helyenkint nyolcszor megismételte támadásait, amelyeket mind visszautasítottuk.

A támadások során óriási veszteségeket okoztunk az ellenségnek, mely több helyen sietve volt kénytelen visszavonulni. Ellen-támadásainkkal széles fronton tekintélyes eredményt értünk el. Harminc ágyút és 24 gépfegyvert zsákmányoltunk. Háromezer foglyot ejtettünk, felerészben németeket.

Szerb repülők újvidék felett.

Újvidék, szeptember 4. Egy Szerbia szolgálatában álló francia repülőgép mintegy háromezer méter magasságban sokáig keringett Újvidék felett. Bombákat nem dobott le, mert ugylátszik célja csak felderítés volt. Az üldözés megkezdése előtt eltávozott.

A szerkesztésért ideiglenesen felelős:

Dr. PAPP KAROLY.

Hirdetmény.

A magy. kir. földmivelésügyi miniszter méhéseti tanfolyamot rendez rokkant katonák részére, mire a következő hirdetmény hívja fel a közfigyelmet: A m. kir. földmivelésügyi miniszter ur hajlandónak mutatkozott a „délmagyarországi méhésetegyesület“ vezetése és közreműködésével a mostani háboruban rokkantá vált katonák részére Temesváron „méhéseti tanfolyamot“ létesíteni. Ezen mozgalom célja a rokkant katonák keresetképesége lehetőségének biztosítása és a tanfolyam életbeléptetéséhez legalább 30 jelentkező szükséges. Felhívom ennél fogva a város területén tartózkodó rokkantsági nyugdíjjal ellátott katonákat, hogy a méhéseti tanfolyamban való részvételre, folyó év szeptember 6-ig bezárólag a városi tanács katonai ügyosztályánál (II. em. 31. sz. szoba) jelentkezzenek. Nagyvárad, 1915. szeptember hó 1. Eleméry Ferenc, katonai tanácsnok.

* **Ingatlan eladás.** Nagybaleky-utca 3. szám alatti ingatlanunk (lakóház nagy telekkel) jutá-
sya áron azonnal eladó. Részletes föltételek megtud-
hatók Kossuth-utca 3. szám alatti irodánkban. Hun-
gária cipőgyár r.t.

x **Kiadó lakások.** Kossuth-utca 6. sz. alatt kétszobás lakás azonnal kiadó. — Kossuth-utca 2. sz. házban két kétszobás lakás kiadó. Értekezhetni a Polgári takarékpénztárnál.

x **Négy szoba és előszobából álló lakás,** irodának különösen alkalmas, villany világítás és gőzfűtés berendezéssel, a Bémer-tér közvetlen közelében f. év augusztus hó 1-től, esetleg már május hó 1-től kezdődőleg kiadó. Bővebbet a házmesternél. Szent János-utca 8. szám.

* **Dusafalva község határában** 300 kis hold legelő bérbeadó. Értekezni lehet a Polgári Takarékpénztárnál Nagyváradon.

x **Kiadó lakások.** Ósi-tér 14. szám alatt két üzemhelyiség azonnal kiadó. — Kossuth-utca 2. szám alatt két üzemhelyiség azonnal kiadó. Értekezhetni a Polgári takaréknál.

x **Egy nagy raktárhelyiség** a Szacsavay-
utca 11. számú házban AZONNAL kiadó. Érte-
kezhetni a Gazdasági és Iparbankrt.-nál.

Előleges jelentés.

Schmidt Cirkus

a Nagypiac-téren.

Kedden, szept. 7-én
nagy megnyitó előadás.

Elsőrendű világvárosi műsorral.

Nemes fajlovak! Disz ruhák! Vadállatok!

Minden szám egy sláger!

Jegyek elővételben Hegedüs hírlap-
irodában. — Telefon 1301. szám.

Szerdán, szept. 8-án

2 nagy ünnepi előadás.

Délután 4 és este 1/29 órakor.

Bővebbet a napi falragaszok.

Kiadó lakások és üzlethelyiségek.

Öt szobából és hozzátartozó mellékhelyiségekből álló utcai emeleti lakrész f. évi nov. 1-től Rimanóczy u. 4. sz. házban; három szoba és hozzátartozó mellékhelyiségekből álló utcai emeleti lakrész azonnal Rimanóczy-u. 4. sz. házban; a Hungária étkező helyiségei azonnal Rimanóczy-
utca 4. sz. házban; egy garcon két szobából álló lakrész azonnal a Ritoók Zsigmond-u. 13. sz. házban; egy nagy istálló f. évi november 1-től a Ritoók Zsigmond-u. 13. sz. házban; két utcai szoba, konyha és kamarából álló emeleti lakrész azonnal Szmekta György-u. 1. sz. házban; két utcai szoba, konyha és kamarából álló földszinti és egy udvari szoba, konyha és kamarából álló lakrészek f. évi november 1-től a Szmekta György-u. 1. sz. házban; két udvari szoba, elő-
fűrdőszoba, konyha és kamarából álló emeleti lakrész azonnal a Széles-u. 44/46. sz. házban; egy szoba és konyhából álló pincelakás azonnal a Széles u. 44/46. sz. házban; egy üzlethelyiség azonnal a Széles-u. 44/46. sz. házban; a „Szabadság“ kávéház azonnal a Széles-u. 44/46. sz. házban; egy üzlethelyiség azonnal a Hódossy Miklós-u. 26. sz. házban; egy udvari szoba, konyha, kamarából álló lakrész azonnal a Hódossy Miklós u. 26. sz. házban; két egy szoba és konyhából álló utcai és egy szoba és konyhából álló udvari lakrészek azonnal a Hódossy Miklós-u. 16. sz. házban; egy utcai szoba és konyhából álló lakrész azonnal a Hódossy Miklós-u. 1. sz. házban; több egy szoba és konyhából álló lakrészek azonnal Gyár-utca 33. sz. a. házban. Értekezhetni lehet:

Pallay Lajos ügyvédi irodájában

Szaniszló-utca 9. szám.

Nagyvárad **fiókküzletek** :
Kossuth-utca 5. Gyárépület.
Rákóczi-ut 2. Bazárépület.
Zöldfa-utca 7.

Nagyvárad **fiókküzletek** :
Kossuth-utca 5 Gyárépület
Rákóczi-ut 2. Bazárépület.
Zöldfa-utca 7.

Divatos

Elegáns

NŐI CIPŐK

az őszi saisonra

igen nagy választékban, szabott gyári áron kaphatók a

HUNGÁRIA CIPŐGYÁR R. T.
fiókküzleteiben.

Gyártmányaink izlcses kiállításuk, kiválóan szép formájuk miatt közkedveitek.

50 fiókküzlet az ország összes nagyobb városaiban.

A nemzeti áldozatkészség szobra.

A nemzeti áldozatkészség szobrának végrehajtó bizottsága a háboruban elesett hősök özvegyei és árvái, valamint a rokkantak országos alapjának gyarapítására jótékony akciót indított, amelynek tárgya az, hogy egy lovas szobor alakot készített fából, s azt a nagyközönség által megvásárolt pikkelyszerűen elhelyezett fémlemezekkel olyképpen borítottuk be, hogy a páncéllemezek minden pikkelye hazafias áldozatot képviseljen.

Az akció hivatásában és céljában gazdag és nemes. Ez a fából készülő lovas szobor nemesek momentuma lesz a magyar szívek nemes megmozdulásának, hanem maga is egy gazdag áradású áldásos akció. Ez a szobor gyűjteni fog a szenvedőknek és inségeseknek, a háboruban elesett hősök özvegyeinek, árváinak és a nagy viaskodás rokkantjainak.

Amidőn a végrehajtó bizottság Augustza királyi főhercegszöny és Károly István királyi főherceg Ö császári és királyi fenéségeik védnöksége, gróf Tisza István magyar királyi miniszterelnök, Csernoch János biboros hercegprimás és báró Hazai Samu magyar királyi honvédelmi miniszter diszelnöksége alatt megvalósítja ezt a kegyetes és jóságos akciót, — a magyar nemzet minden tagát felkéri a nemzeti áldozatkészségben való részvételre, mert egyrészt ez a szobor csak úgy képviseli igazán az egész nemzet áldozatkészségét, ha a nemzet minden tagja hozzájárul, másrészt pedig, mert nemzeti jólétünk ügye az, hogy a háboru utáni jövőben fejlődésünk útját ne állják a háboru pusztításai nyomában támadt gondok és bajok, s a nemzet szerencsétlen özvegyei és árvái s a nemzet rokkant martírjai, mire a háboru befejeztetik, már igénybe vehessék egy nagy nemzeti alap védelmét.

A szobrot borító s az adakozó nevével ellátott bronzpikkelyek legkisebb megváltási ára két korona. — hogy mindenki, a legszegényebb ember is leröhassa nemzeti adóját, de természetesen, hogy a jobb módú és vagyonosabb lakosság, a társadalmi, pénzügyi, kereskedelmi és ipari élet társasköröi, pénzintézetei, részvénytársaságai vállalatjai, anyagi erejükkel arányosan, progressive magasabb összeggel vesznek részt a nemzeti áldozatkészség szoborbaöntésének hazafias munkájában.

Miként a törvényhatóságok — vármegyék városok — épp úgy a különböző testületek, egyesületek, társaskörök, pénzintézetek stb. szintén nagyobb lemezekkel vesznek részt az actióban s miként a törvényhatóságok, épp úgy cimereiket vésethetik a lemezbe az egyes családok is.

Az ilyen cimeres lemezek a rendszer nagyságban egyes nevre minimális 25 koronával, ugyanily lemezek családok részére legalább 50 koronával válthatók meg. Nagy cimeres lemezek kisebb megváltási ára egyes nevre 100 korona, családok részére legalább 200 korona. Ugy a törvényhatóságok cimeres lemezei, mint a testületek, egyesületek, pénzintézetek, társaskörök lemezei, s általában a nagyobb lemezek a szobor postamensének külön e célra fenntartott helyén fognak elhelyeztetni.

Jelvényt is készítettett a végrehajtó bizottság amely reliefszerűen ábrázolja a lovaszobrot. A Nemzeti áldozat jelvénye ez a zománcozott művészi éremlelek, hogy a nagy célokban való együttérzésünk kifejezője legyen. Mindenki, aki részese ez akciónak, viselje a jelvényt büszkén, mert ez a jelvény képviseli Magyarország népeinek az áldozatkészségben is megnyilatkozó egységességét. A jelvény ára 2 korona.

A lemezek megváltása a polgármesteri hivatalban történt jegyzések után történik. A szobor leleplezési ünnepén a vármegyék,

városok, községek, testületek, egyesületek, a társadalmi, pénzügyi, kereskedelmi és ipari élet társasköröi, pénzintézetei, vállalatjai, részvénytársaságai stb. küldöttséggel vagy megbizottai képviseltetik magukat. Amidőn a végrehajtó bizottság e fent ismételt akcióját Nagyvárad város közönségének tudomására hozom, felkérek minden egyest, hogy hazafias adományával járuljon hozzá a nemzeti áldozatkészségnek ez érebeöntött szimbolusához, hogy időtlen időig hirdesse a magyar társadalom dicsőségét.

Nagyvárad, 1915 augusztus 26-án.

Rimler Károly,
polgármester.

Nagyvárad város rendőrkapitányi hivatalától.

19501—1915 szám.

Hirdetmény.

Nagyvárad város rendőrkapitányi hivatala mint I-ső fokú iparhatóság a Nagyméltóságú kereskedelemügyi miniszter Urnak 50966—915 VI. D. sz. a kelt rendelete alapján közhírré teszi, hogy a hadi állapot tartama alatt az ország egész területén az ipari és kereskedelmi árusítás és az elárusított cikkek házhoz szállítása törvényes munkaszüneti napokon déli 12 óráig, a napi élelmészeti cikkek árusítása pedig a tulnyomólag ezek árusítására berendezett üzletekkől ezenfelül este 6 órától kezdve ismét végezhető.

Az ipari és kereskedelmi árusítással kapcsolatos irodai munka az árusításra nézre megállapított időben végezhető.

Nagyvárad, 1915. augusztus 29.

Gerő,
r. főkapitány.